

af accelerationsprincip og multiplier analyse) i deres rette sammenhæng, medens Haberler ved optrykket i 1941 har tilføjet disse nyere diskussionsindlæg i en part III, er behandlingen af overinvesteringsteori, underkonsumtionsteori etc. ret overfladisk og traditionel.

P. E. Milhøj.

Jan Tinbergen & J. J. Polak. The Dynamics of Business Cycles. The University of Chicago Press. 1950. 366 sider. Pris: 5.00 \$.

Det handicap, som store økonomer i små lande ofte har lidt under, nemlig at deres bøger kun kan læses inden for landets grænser, synes efterhånden at være af aftagende betydning. Dels fordi mange af dem selv kan skrive på ét af hovedsprogene, og dels fordi de vigtigste værker bliver oversat. Dette gælder f. eks. for Tinbergen, der er kendt langt uden for sit lands grænser, og som selv har skrevet på såvel engelsk og fransk som tysk. Nu udkommer tillige hans hollandske hovedværk, *Economische Bewegingsleer*, i amerikansk udgave i en oversættelse, der er foretaget af hans egen elev, J. J. Polak.

Ved første bekendtskab med denne bog bliver man lidt overrasket, for den indeholder ikke helt, hvad man venter af Tinbergen. I alle tilfælde ikke, hvis man har ventet en samlet redegørelse for Tinbergens raffinerede økonomiske forskningsresultater og -metoder. I stedet bliver man stillet over for en bog, der nærmest må siges at være skrevet i den populære stil. Det gælder åbenbart for Tinbergen som for de fleste andre store, matematiske økonomer, at de med lige så stor elegance kan skrive uden at bruge matematik.

Den bog, som Tinbergens i emnevalg mest minder om, er vel Haberlers *Prosperity and Depression*. I endnu højere grad end denne må Tinbergens bog betegnes som let læselig og ret elementær, selvom et vist kendskab til nationaløkonomiens teori forudsættes. Den afgørende forskel fra Haberler er, at den foreliggende bog nok er en konjunkturteori, men en teori, der stadig bygger på og henviser til empiriske undersøgelser — og netop heri ligger bogens store fortrin.

Den første del af bogen består så godt som

udelukkende af en samling statistiske tidsrækker, der gengiver forskellige typiske bevægelser. Mange af disse serier og kurver er yderst interessante og illustrerende og giver derigennem et sikkert grundlag for de følgende dele.

Anden del må nærmest betegnes som en statistisk analyse af konjunkturbevægelser, hvorved Tinbergen ledes ind på en gennemgang af forskellige konjunkturteorier, selvom der ikke er tale om stillingtagen til alle forekommende teorier. I det hele taget har denne del karakter af en lidt usystematisk gennemgang af centrale dele af nationaløkonomien. Tinbergen ender ikke i nogen bestemt konjunkturteori, men tager det standpunkt, som vel efterhånden er det almindeligste, at økonomiske bevægelser ikke skyldes een enkelt årsag, men et vekslende samvirke af vidt forskellige faktorer. Hans egen konklusion kan vist sammenfattes i tre punkter:

1. Konjunkturbevægelsen er delvis en virkelig bølgebevægelse, delvis en følge af tilfældige påvirkninger.

2. Den ene bølge kan ikke betragtes uafhængigt af den foregående.

3. Forklaringen af bølgebevægelsen skal forklare hele bevægelsen under eet og består ikke af særskilte forklaringer for hvert enkelt af en konjunkturbølges fire faser.

Bogens tredje del har en meget klar disposition og giver efter min mening en glimrende gennemgang af alle vigtige konjunkturpolitiske midler.

Helhedsindtrykket er et gedigent værk, en klar og skarp logik, hvor ethvert udsagn er velbegrunderet, og en elegant og overlegen behandling af et svært emne. Bogen være dermed anbefalet på det bedste, navnlig til studerende, der ønsker en letfattelig gennemgang af moderne konjunkturteori.

Bjarke Fog.

W. Arthur Lewis: Overhead Costs. Allen & Unwin, London 1949. 200 sider. Pris: 15 s.

Den stadigt hastigere rindende strøm af økonomisk litteratur rejser et alvorligt problem for den interesserede læser: da man

af accelerationsprincip og multiplier analyse) i deres rette sammenhæng, medens Haberler ved optrykket i 1941 har tilføjet disse nyere diskussionsindlæg i en part III, er behandlingen af overinvesteringsteori, underkonsumtionsteori etc. ret overfladisk og traditionel.

P. E. Milhøj.

Jan Tinbergen & J. J. Polak. The Dynamics of Business Cycles. The University of Chicago Press. 1950. 366 sider. Pris: 5.00 \$.

Det handicap, som store økonomer i små lande ofte har lidt under, nemlig at deres bøger kun kan læses inden for landets grænser, synes efterhånden at være af aftagende betydning. Dels fordi mange af dem selv kan skrive på ét af hovedsprogene, og dels fordi de vigtigste værker bliver oversat. Dette gælder f. eks. for Tinbergen, der er kendt langt uden for sit lands grænser, og som selv har skrevet på såvel engelsk og fransk som tysk. Nu udkommer tillige hans hollandske hovedværk, *Economische Bewegingsleer*, i amerikansk udgave i en oversættelse, der er foretaget af hans egen elev, J. J. Polak.

Ved første bekendtskab med denne bog bliver man lidt overrasket, for den indeholder ikke helt, hvad man venter af Tinbergen. I alle tilfælde ikke, hvis man har ventet en samlet redegørelse for Tinbergens raffinerede økonomiske forskningsresultater og -metoder. I stedet bliver man stillet over for en bog, der nærmest må siges at være skrevet i den populære stil. Det gælder åbenbart for Tinbergen som for de fleste andre store, matematiske økonomer, at de med lige så stor elegance kan skrive uden at bruge matematik.

Den bog, som Tinbergens i emnevalg mest minder om, er vel Haberlers *Prosperity and Depression*. I endnu højere grad end denne må Tinbergens bog betegnes som let læselig og ret elementær, selvom et vist kendskab til nationaløkonomiens teori forudsættes. Den afgørende forskel fra Haberler er, at den foreliggende bog nok er en konjunkturteori, men en teori, der stadig bygger på og henviser til empiriske undersøgelser — og netop heri ligger bogens store fortrin.

Den første del af bogen består så godt som

udelukkende af en samling statistiske tidsrækker, der gengiver forskellige typiske bevægelser. Mange af disse serier og kurver er yderst interessante og illustrerende og giver derigennem et sikkert grundlag for de følgende dele.

Anden del må nærmest betegnes som en statistisk analyse af konjunkturbevægelser, hvorved Tinbergen ledes ind på en gennemgang af forskellige konjunkturteorier, selvom der ikke er tale om stillingtagen til alle forekommende teorier. I det hele taget har denne del karakter af en lidt usystematisk gennemgang af centrale dele af nationaløkonomien. Tinbergen ender ikke i nogen bestemt konjunkturteori, men tager det standpunkt, som vel efterhånden er det almindeligste, at økonomiske bevægelser ikke skyldes een enkelt årsag, men et vekslende samvirke af vidt forskellige faktorer. Hans egen konklusion kan vist sammenfattes i tre punkter:

1. Konjunkturbevægelsen er delvis en virkelig bølgebevægelse, delvis en følge af tilfældige påvirkninger.

2. Den ene bølge kan ikke betragtes uafhængigt af den foregående.

3. Forklaringen af bølgebevægelsen skal forklare hele bevægelsen under eet og består ikke af særskilte forklaringer for hvert enkelt af en konjunkturbølges fire faser.

Bogens tredje del har en meget klar disposition og giver efter min mening en glimrende gennemgang af alle vigtige konjunkturpolitiske midler.

Helhedsindtrykket er et gedigent værk, en klar og skarp logik, hvor ethvert udsagn er velbegrundet, og en elegant og overlegen behandling af et svært emne. Bogen være dermed anbefalet på det bedste, navnlig til studerende, der ønsker en letfattelig gennemgang af moderne konjunkturteori.

Bjarke Fog.

W. Arthur Lewis: Overhead Costs. Allen & Unwin, London 1949. 200 sider. Pris: 15 s.

Den stadigt hastigere rindende strøm af økonomisk litteratur rejser et alvorligt problem for den interesserede læser: da man

ikke kan overkomme at læse alt, må man træffe sit valg med omtanke, og hvordan skal man vælge? Een udvej er at læse anmeldelser; men anmeldelser fremkommer ofte — således denne — først et par år efter værkets fremkomst. Her er det, at *serier* er en hjælp. Et værk, der udkommer som et led i en anerkendt serie, kan ikke være helt dårligt. Et godt eksempel på en serie af høj kvalitet og med vældigt liv er Seymour Harris' *Economics Handbooks Series*, der udkommer hos McGraw-Hill i New York. Et andet eksempel på en serie af høj kvalitet — men med knapt så meget liv i — er *The Library of Economics (New Works)*. Denne serie er redigeret af et udvalg, der tæller sådanne notabiliteter som Viner, Lindahl og — indtil hans død sidste år — Schumpeter. Nr. 1 i serien kom i 1939, det var Lindahl's *Studies in the Theory of Money and Capital*; det her anmeldte værk er nr. 3. 3 værker på tolv år er jo ikke nogen imponerende hastighed; men kvaliteten er til gengæld bemærkelsesværdig høj.

Arthur Lewis har allerede gjort sig bemærket med flere artikler og værker, og vi må være ham taknemmelig, at han har villet samle nogle af sine allerbedste artikler i denne bog (kun eet af de syv kapitler har ikke tidligere været offentliggjort i artikelform). Artiklerne bindes sammen deraf, at de alle handler om ting, der står i forbindelse med de indirekte omkostninger. Men det er især sådanne spørgsmål, der angår prispolitikken og konkurrenceformer, som interesserer Lewis. Hvis bogen har en fejl er det egentlig alene den, at titlen lover mindre end bogen kan holde. Lewis har en række elegante analyser af både teoretisk og praktisk art, og hans evne til at komme frem til en syntese af teori og praksis er ganske usædvanlig. I tilgift har han evnen til at skrive klart. Hans fremstilling er så godt som rent verbal — dog er et par enkelte figurer medtaget — men han når længere til bunds med sine klare ord end mange når med formler.

Første kapitel hedder »Fixed Costs«. Dette kapitel er ganske særlig lærerigt for alle dem, der med omkostninger tænker på en størrelse, der alene afhænger af produktionens størrelse, og som tænker sig denne afhængighed illustre-

ret med en net, kontinuerlig kurve. Faste omkostninger eller som Lewis også kalder dem med et træffende udtryk, »*inescapable costs*«, falder i fire grupper. (1) omkostninger, som kan undgås i det lange løb men ikke i det korte, (2) omkostninger som er uundgåelige i den forstand at de er forenede omkostninger, Exempler: Hvis der er større trafik fra A til B end fra B til A, er grænsekostningen ved at føre et tomt tog fra B til A en uundgåelig omkostning. Andet eksempel: et varigt produktionsmiddel forårsager i hvert enkelt år af sin levetid en vis omkostning, der skyldes vedkommende års slid på det; men lægger man alle årenes »user cost« sammen, får man måske kun en lille brøkdel af produktionsmidlets samlede omkostning. Resten kan ikke fordeles på de enkelte år og er altså uundgåelig, fordi den er forenet for alle levetidens enkelte år. (3) omkostninger, som kan undgås ved store, men ikke ved små variationer i produktionens størrelse. (4) omkostninger, som er uundgåelige i alle betydninger. Disse grupper gennemgås efter tur, og professor Lewis interesserer sig især for, hvilken betydning de har for prispolitikken, hvad enten det er et privat eller et offentligt foretagende, det drejer sig om.

Andet kapitel, »The two-part Tariff«, behandler prispolitiske principper for elektricitetsværker o. lgn., hvor de faste omkostninger er betydelige. Man har jo her forsøgt en *tarif*, som rummer den samme faste og variable del som selve omkostningen, der jo også består af en fast og en variabel del. Lewis analyserer sådanne tarifer både fra et privatøkonomisk og et samfundsøkonomisk synspunkt og kommer også ind på en undersøgelse af, hvordan de faktisk anvendte tarifer forholder sig til den teoretisk optimale.

Tredje kapitel, »The Economics of Loyalty«, handler om, hvad angelsachsisk sprogbrug kalder *tying agreements* samt om mængderabatter. Begge er måder, hvorpå et foretagende, som har opnået visse køberes præference, kan udnytte denne præference yderligere. Også dette fænomen analyseres fra et privatøkonomisk såvel som et samfundsøkonomisk synspunkt.

Fjerde kapitel, »The Interrelation of Shipp-

ing *Freights*, handler om prisdannelsen for oceanfragt og — ganske særligt — virkningerne af den kartellisering, der foregik på dette område efter 1835.

Femte kapitel, »*Competition in Retail Trade*«, er efter anmelderens mening bogens højdepunkt. Her gives en brilliant og klar analyse af detailhandelens beliggenheds- og konkurrenceproblemer. Butikkens størrelse og antallet af butikker er undersøgelsens genstand, og Lewis når med simple teoretiske hjælpemidler forbavsende langt. Dette afsnit repræsenterer en storartet syntese af teori og erfaring, og det lykkes Lewis på de 40 sider at gennemgå alle vigtige sider af dette spørgsmål. Den største hindring for en samfundsøkonomisk mere tilfredsstillende pris- og beliggenhedsdannelse i detailmarkedet ser Lewis i de private prisbindinger, og han mener derfor afgjort, at sådanne bindinger bør gøres ulovlige. Nyetableringskontrol vil derimod let kunne forhindre de så hårdt tiltrængte produktivitetsforbedringer i detailhandelen. Detailsalg i stor skala kan arbejde med bruttoavancer, der er 30 til 50 procent lavere end den lille detailhandels, erfaringer fra Amerika beviser dette; men nyetableringskontrol vil kunne gøre det vanskeligere for stordriften at trænge igennem på dette område. Man må ikke glemme, siger Lewis, at hver syvende englænder er beskæftiget med detailomsætning, så det er virkelig vigtigt at rationalisere denne erhvervsgren.

Lewis' bog har den fordel, at hvert af de syv kapitler kan læses for sig. Den læser, der vil nøjes med eet kapitel, bør vælge netop dette om detailhandelens konkurrence.

Kapitel seks, »*Monopoly and the Law*«, kunne man kalde et overmåde intelligent defensorat for forbudsprincippet. Britiske domstole anklages for at have jævnet vejen for monopoler — til dels uden selv at vide det og uden at have ønsket det. Kapitlets sidste del, »*Lessons from America*«, er en glimrende oversigt over amerikansk antitrust-lovgivning og domstolspraxis, til hvilken Lewis stiller sig særdeles sympatisk.

Sidste kapitel handler om det nationaliserede foretagendes administration. Lewis' hovedsynspunkt er dette, at nationalisering i sig selv ikke løser noget problem. Nationali-

serede foretagender kan under visse forudsætninger være at foretrække for private monopoler, men kun hvis de overvåges skarpt, i virkeligheden lige så skarpt som private monopoler.

Lewis' bog er en kærkommen vejleder både for den økonom, der ønsker at undersøge, hvordan profitmaximering foregår under mere realistiske forudsætninger end lærebogens, og for den økonom, der især er interesseret i en intelligent politik fra samfundets side. Hermed menes en politik, hvis videre virkninger fuldt overskues.

Hans Brems.

Oxford Studies in the Price Mechanism. Edited by P. W. S. Andrews. At the Clarendon Press, Oxford, 1951. xv + 274 sider. Pris 21 s.

Mellem 1938 og 1947 udkom med uregelmæssige mellemrum 8 numre af *Oxford Economic Papers*. Nu udkommer publikationen regelmæssigt med 3 numre om året og har vundet sig en plads i vor periodiske faglitteratur. Men de første numre er vanskelige at opdrive, og da der netop i disse fandtes undersøgelser, som har givet anledning til en usædvanlig omfattende diskussion, er der al grund til at glæde sig over, at nogle af de første Oxford-artikler nu er genoptrykt. Sammen med nogle ikke hidtil offentliggjorte afhandlinger udgør disse artikler det foreliggende, statelige bind.

Bindet indledes med en kort artikel af professor R. S. Sayers, »*The Rate of Interest as a Weapon of Economic Policy*«. Denne artikel anbringer de berømte to Oxford-rundspørger om rentefodens betydning for investeringen i det rette historiske perspektiv. Troen på rentens store betydning for investeringen kulminerer, siger Sayers, i Keynes' *Treatise on Money* (1930). I *General Theory* havde Keynes til en vis grad mistet troen, omend den keynesianske revolution måske nok så meget bryder ud på andre punkter af teorien.

Efter Sayers' indledning følger nu den første Oxfordundersøgelse (fra *Oxford Economic Papers* No. 1) over rentens betydning for investeringen. Et resumé af de undersøgte 37 foretagenders svar givet af J. E. Meade og